

de Hermannstadt (3): Sibiu - "tanar de la 1191"; sau

Prima mentiune a cetatii a fost facuta in data de 20 decembrie 1191 sub numele Cibinium intr-un document ecleziastic emis de papa Celestin al III-lea, care a recunoscut la rugaminta regelui Bela al III-lea existenta unei prepozituri a Sibiului (praepositura Cibiniensis), scoasa de sub jurisdicia Episcopiei Transilvaniei". La fel, un ghid de prezentare a Sibiului, realizat in 2009 si intitulat, mai mult decat sugestiv "Sibiu-Hermannstadt. Tanar de la 1191", mentioneaza si el aceeasi data: "Prima atestare documentara a Sibiului (sub numele de Cibinium) dateaza din anul 1191". La fel apare si in varianta online a Enciclopediei Romaniei, unde aflam, iar, ca "Prima mentionare documentara a localitatii a fost facuta la 20 decembrie 1191 cu numele Cibinium si apare intr-un document papal emis la Roma". Iar atestarea documentara nominala a Sibiului la 1191 continua si este preluata in majoritatea cazurilor unde se vorbeste, mai serios sau nu, despre "nasterea" lui.

□ Chiar daca in mod sigur Sibiu exista in acel an, in documentul papal NU este mentionat numele localitatii, ci doar existenta unei prepozituri a colonistilor sositii aici. Unele surse recunosc asta, ne-cramponandu-se de acest "Cibinium-1191" Astfel, pagina web a Universitatii "Lucian Blaga" din Sibiu, spune ca "In 20 decembrie 1191, papa Celestin al III-lea emite un act prin care era confirmata existenta la Sibiu a unei prepozituri a germanilor care traiau in Transilvania". (sl.ns). O mentiune asemanatoare o avem si in "Ghidul cultural stiintific" al Sibiului, aparut in 1998, atestarea documentara fiind "in legatura cu intemeierea de catre regele Ungariei Bela al III-lea a prepozitiei catolice de la Sibiu".

"Repertoriul Arheologic al Judetului Sibiu" avanseaza insa atestarea documentara a Sibiului cu ceva ani mai inainte, intr-o "nota" cel putin interesanta: "Anul primei atestari scrise: inainte de 1189", fara a se preciza detalii despre "cine-unde si cand (mai exact decat un generic "inainte de 1189")" a pomenit numele localitatii de pe Cibin. Se mai pomeneste si de o "scrisoare a cardinalului Gregorius, in care decide (cine?, n.n.) infiintarea prepozitiei din Sibiu" Acelasi "avans" in datarea atestarii documentare il gasim si la Emil Sigerus, in a sa "Cronica orasului Sibiu", unde infiintarea "asezarii Hermannsdorf" este datata intre anii 1141 si 1161, iar, intre 1173 si 1197, aprobarea, de catre acelasi rege Bela al III-lea, a unei marci proprii de argint aceleiasi asezari "Hermannsdorf (Cybinium)".

O ipoteza interesanta despre intemeierea orasului a fost vehiculata de istoricul si arhitectul Paul Niedermaier: existenta unei asezari ante-sosirea migrantilor cunoscuti ulterior sub numele de sasi. Cercetand, din punct de vedere urbanistic, structura Orasului de Jos, cu accent pe parcelarea acestuia, Niedermaier a ajuns la concluzia ca aici, in zona delimitata de Piata Aurarilor si strazile Argintarilor si Targului, a existat o mica asezare compusa din aproximativ cinci gospodarii de 200-200 mp, cu o populatie estimata la 50 de locuitori, posibil de origine romana. Conform aceleiasi surse, primul grup de colonistii sasi s-au asezat tot in Orasul de Jos, in zona strazilor Faurului, Ocnei, Turnului si Plopilor, in zona Pietei Armelor (pe malul lacului Kempel) fiind resedinta greavului-conducatorul colonistilor. Un al doilea grup de colonisti, sositii ulterior, s-au asezat in zona actualelor strazi 9 Mai, Liviu Rebreanu, Brutarilor si Noua. Tot prin analiza parcelelor, P. Niedermaier a remarcat ca existau doua categorii de locuitori: mestesugari (cu loturi mai mici) si agricultori (cu terenuri mai mari). Odata cu sosirea de noi migranti, satul Cibinium/Villa Hermani/Hermannsdorf se extinde in Orasul de Jos, biserica parohiala fiind construita pe inaltimea ce domina zona, actuala Piata Huet, alaturi de o capela de forma circulara, cunoscuta ulterior ca "Rotonda", despre care traditia orala sibiana spune ca era locul de rugaciune a greavului/calugar/preot Hermann, intemeietorul localitatii.

□ Daca denumirea de Hermannsdorf/Hermannstadt este clara, ea provenind de la intemeietorul localitatii si conducatorul primului val de colonisti care s-au asezat aici - Hermann, denumirea "cultă" si frecvent folosita secole la rand in documente sau in scriptii de "Cibinium"/"Cibino" este, inca, o necunoscuta.

Numele provine de la raul Cibin, care curgea in apropiere. Originea pare a fi slava (ca a multor alte toponime transil-vane) "Svibin", locul cu "sviba"- sangeri/corni. Deci "Cibinium" - satul de pe Cibin - raul cu singeri.

Hermann, intemeietorul

□ Chiar daca Hermann, intemeietorul Sibiului - Hermannsdorf ulterior Hermannstadt, este inca o personalitate enigmatica, numele sau este pomenit in documentele sau cronicile epocii. Astfel, intr-un poem-cronica al lui Christian Schasser, "Ruinae Pannonicae" se pomeneste la un moment dat ca "Sunt multe orase puternic intarite (fortificate, n.n.) /A caror stralucire e comparabila cu a palatelor Romei antice/Printre cele de frunte fiind Hermano/numit dupa numele principelui/Sau Cibino, dupa numele raului care curge (in vecinatate)" ("Sunt multae validis praecinctae moenibus vrbes/Aequantes altae splendorc palatia Romae./Has inter caput est, Hermanno a principe nomen Nacta/Nacta, vel a fluuio praeterlabente Cibino"). Notele de subsol (realizate de Joseph Carol Eder, cel care a reeditat, in 1797, poemul lui Schasser, vin cu noi precizari referitoare la acest subiect. Comentand versul "Herman?no a Principe nomen nacta", el citeaza "Chronica Hungarorum" a lui Johannes de Thurocz (Janos Thuroczi) care, in Partea a 2-a, Capitolul 18, spune ca Hermann era contemporan cu regele maghiar Geysa/Geza si ca "oamenii liberi" condusi de el, viitorii locuitori ai Sibiului, provin din paturile sarace ("hereditatibus pauperes") si sunt din Nurenburg/Nurnberg. Urmasii acelui Hermann au dat numele localitatii, de Villa Hermani cunoscuta sub numele de Cibinium.

□ Despre Hermann vorbeste si "Chronicon Fuchsio-Lupino-Oltardium" ca fiind unul dintre "barbatii nobili" ("viri nobiles") care au sosit din Germania in Ungaria si Transilvania. Ca loc de origine al lui Hermann este mentionat tot Nurnberg, precizandu-se ca el este "fundator civitatis Cibinensis". Ceva mai incolo in text, este trecut si anul "infiintarii" Sibiului: 1160 Acelasi an, 1160, apare si intr-un "Catalogus" despre "inceputurile" oraselor din regatul ungar, aparut la 1699, unde se spune ca, la 1160, "Cibinium in Transylvania extractum" ("A fost construit Cibinium, in Transilvania"). Tot 1160 ca data la care Cibinium a fost "aedificatur" apare si intr-o cronica a sibianului Paulus Haller. Tot aici este o referire la infiintarea Prepoziturii de Sibiu, in anul 1198, pe baza epistolei Papei Inocentiu al III-lea in care se confirma infiintarea "Cibinii Praepositura".

Ce scrie de fapt in documentul de la 1191?

Dar sa revenim la "data oficiala" - 1191, cea mult vehiculata, si sa vedem exact despre ce e vorba in documentul papal emis la Roma, de Papa Celestin al III-lea, "servul servitorilor lui Dumnezeu", "venerabilului frate", arhiepiscopul de Strigoniu. Dupa ce ii lauda devotiunea fata de Biserica Romana si "in special pentru noi" si ii reconfirma dreptul exclusiv de a incorona regii Ungariei si de a judeca pe cei ce se afla in slujbele regale "in causis spiritualibus", lanseaza, subtil si... papal, avertismentul de a nu se atinge de "ecclesia Theutonicorum Vltrasiluanorum" care este o prepozitura libera, la fel ca celelalte prepozituri exempte (scutite), asa cum a fost intarit de regele Bela, "iubitul fiu al nostru intru Hristos" si reconfirmat de "iubitul nostru fiu" Gregorius, cardinal diacon al bisericii Sfintei Maria in Portic, pe atunci legatus al Scaunului Apostolic. Papa Celestin devine, la finalul documentului, mai direct in exprimare si subliniaza ca nimanui nu ii va fi permis sa incalce sau sa se abata de la prevederile acestuia, deoarece va atrage asupra lui supararea Atotputernicului Dumnezeu si a binecuvantatilor Sfinti Apostoli Petru si Paul.

□ Nu avem aici o atestare documentara "cu nume", dar existenta prepoziturii libere a "teutonicilor ultrasilvani" confirma, indirect, existenta ei la Cibinium/Sibiu. Un document ulterior, emis intre anii 1192-1196, confirma exact acest lucru prin referirea la un anume preot "P", prepozit de Cibinium. In el

este vorba despre un fel de "norme metodologice" privind categoriile de persoane care se încadrează ca aparținători ai Prepoziturii Libere a Sibiului.

□ Cardinalul diacon Gregorius de Sancto Apostolo, legatus al Scaunului Apostolic, intervine într-un conflict dintre prepozitul "P" de Sibiu și "venerabilul frate" Adrianus, episcop al Ultrasilvaniei, și explică, pe baza termenului de "pustiū" ("desertum"), - cu referire la teritoriul pe care s-au așezat migrații germanice -, menționat în privilegiul "gloriosului și ilustrului" rege Bela, faptul că doar coloniștii "flandrenses" "care se aflau atunci în acel ținut pustiu" primit de la regele Geza sunt aparținători prepoziturii sibiene, așa cum susține episcopul Adrianus, nu totalitatea flandrenșilor din regatul maghiar, așa cum susținea prepozitul "P". Episcopul cardinal Gregorius subliniază în continuare că, în urma discuțiilor cu regele Bela avute la Vesprim (Veszprem), nu a înțeles că este vorba de alți "flandrenși" care să fie supuși ai prepoziturii sibiene decât "aceia care, în vremea când am înființat acea prepozitura, locuiau acolo (deci la o dată anterioară "atestării") și aveau să locuiască în continuare acolo", în acel "desert" pe care regele Geza li-l acordase pentru a locui.

□ Tot în 1199 apar și primele nume "complete" de prepoziti ai Sibiului: Deziderius, cancelar al Curtii Regelui Emerich, urmat de Thomas, la fel, prezbiter de Sibiu și Vesprim, cancelar al Regelui Andreas al II-lea și Nicolaus.

□ În 1223 apare și denumirea germană a Sibiului, cea de "Villa Hermanni", într-un document regal emis de Andrei al II-lea care confirmă dăniile făcute de magisterul Gocelinus abatiei cisterciene din Carta, compusă dintr-un teritoriu (oferit lui Gocelinus de Regele Andrei, care îl primise de la biserică din Sibiu în schimbul proprietății /mosiei "Borotnik") care includea Muntele Sf. Mihail împreună cu biserică și pământul aparținător ei. Descriind hotarele posesiunii oferite ca dănie de Gocelinus, regele pomeneste de semnul de hotar dintre satele Ruetel (Villa Reutel-sat dispărut aflat între [Cisnădie](#) și Cisnădioara) și Villa Hermanni- Sibiu, pomenindu-se aici și o formă de relief, "dealurile viilor" din Sibiu ("montes vinearum de Villa Hermanni").

□ Statutul de oras ("civitas") al Sibiului apare, atestat documentar, la 11 iunie 1366, într-un document emis de regele Ludovic I, în care conferă, printre altele, districtului și orasului Bistrita, drepturi egale cu cele ale Sibiului, numit aici "orasul nostru" - "nostrae civitatis Cybiniensis".

□ Chiar dacă e foarte des vehiculat, atunci când este vorba de istoria Sibiului, termenul de "prepozitura", acesta este, cel puțin pentru marele public, foarte puțin - spre deloc, explicat. Da, e interesant că la 1191 se menționează acea prepozitura a "teutonicilor ultrasilvani", sau Cibiniensis, sau cea de care "tin" acei flandrenșii care au colonizat "pustiătatea" viitorului Her?mannstadt și a împrejurimilor lui, Dar ce este aceasta?

□ În mod normal și ierarhic, o biserică - vorbind despre ea ca instituție - aflată pe teritoriul transilvan s-ar fi convenit să fie subordonată episcopiei catolice de Alba Iulia. Prepozitura de Sibiu era însă supusă direct autorității papale, ulterior arhiepiscopiei de Strigoniu. De ce? Pentru că și ținutul colonizat de "hospites"-ii germanici aparținea, în mod direct, regelui Ungariei, cel care l-a dat în folosință acestor coloniști, oferindu-le, astfel, posibilitatea de a se organiza într-un mod aproape democratic. Diploma Andreiană de la 1224 stabilește clar statutul privilegiat al acestor "oaspeți". Ei erau supuși direct regelui, deci oameni liberi. Ca obligație față de suveran, sibiienii trebuiau să-i acorde gazduire, să plătească un impozit anual de 500 de marci - Censul Sf. Martin, pentru că aceasta zi era data la care trebuia plătit - și serviciu militar obligatoriu, în caz de război: 500 de oameni "apt-combatanți" pentru conflictele din interiorul regatului și 100 pentru cele din alte "teatre de operațiuni". Ca avantaj, Diploma Andreiană întărea că cei care locuiau în Ținutul Craiesc/Fundus Re?gius, erau considerați "un singur popor",

indiferent de etnie (lucru de care au beneficiat, pana la un anumit moment, si romanii aflati aici) care avea dreptul de a isi alege judecatorii si preotii, beneficia de scutiri de vama si taxe de targ, putea lua sare marunta de trei ori pe an din ocnele transilvane, si avea drept de folosire, in comun, a resurselor naturale, indiferent de statutul social si, mai ales, dreptul de a interzice oricarui nobil de a detine proprietati in tinut. Este deci logic ca si Biserica acestui tinut, aflat sub directa jurisdictie a regelui ungar, sa detina un statut special, ca parte a oranduirii "democratice" a Fundus Regius. De mentionat este ca si bisericile din localitati apartineau tot comunitatii, care isi alegea preotul care, la randul sau, era asistat de consilierii parohiali, "tati ai bisericii" ("Kirchenvater"). Toate aceste libertati dovedesc importanta data de coroana maghiara acestor colonisti "teutonici" sau "flandrenses" aflati la marginea regatului; ca un avanpost al puterii regale si catolice inspre Carpati si zona "salbatica" si "schismatica" a regatului vlaho-bulgar de dincolo de ei.

□ Concluzii

□ Era teritoriul colonizat o pustietate nelocuita de nimeni, un "deserto", asa cum spun documentele vremii? Mai mult ca sigur ca da. Populatia era mult mai redusa atunci, si, chiar daca existau enclave locuite, acestea erau de o importanta redusa atata vreme cat multe dintre ele nu erau asezari stabile, la nivel de oras sau sat fortificat. Existau "insule" populate de comunitati valahe, pecenege, slave sau secuiesti, dar acestea nu au putut crea o stare de conflict teritorial la sosirea noilor locuitori, deoarece nu ar fi existat logica intr-o decizie regala de a aduce intr-un loc o populatie care, in loc sa supravegheze linistea regatului si raspandirea credintei catolice, s-ar fi macelarit cu populatiile bastinase, valahi, slavi, maghiari, pecenegi, aflate acolo inaintea sosirii "oaspetilor", pe motive de invazie sau incalcarea teritoriului. Atentia acordata la acest aspect de non-intruziune in "treaba" celorlalte populatii este relevata tot de Diploma Andreiana atunci cand le ofera, cu drept de folosinta, acea "padure a valahilor si a pecenegilor" ("silvam Blacorum et Bissenorum"), impreuna (deci nu "in detrimentul") vechilor "proprietari" (sau locuitori?), cu acei valahi si bisneni-pecenegi. Chiar daca aceste lucruri lovesc in teoria "populatiei majoritare" din Transilvania, realitatea a fost, suntem siguri, alta in acel moment.

□ Am incercat aici sa facem o oarecare lumina in aceasta "problema" a "nasterii" Sibiului, mai ales ca sunt prea multe referirile, cam fara forma si cam la rezezeala, despre trecutul acestui oras. La fel, detalierea unor anumite aspecte ale istoriei orasului lasa de dorit in spatiul public, ele marsand pe unele si eceleasi povesti care nu depasesc nivelul unui ghid turistic. Nu spunem ca acuratetea informatiilor este dincolo de orice indoiala, mai ales "atestarea" edificarii Sibiului la 1160 fiind mentionata doar in cronici care chiar daca "istorice", nu sunt bazate pe un document palpabil emis de Curtea Regala Maghiara sau de Sfantul Scaun. Oricum, o "atestare documentara" a unei localitati nu a insemnat si nu va insemna ca pana in acel moment, satul, sau orasul nu a existat. Dar, "de n-ar fi, nu s-ar povesti", iar istoria este inca un teren care poate oferi multe surprize daca se renunta la accentele patriotarde, ultranationaliste sau daca este judecata in spiritul momentului de atunci. Din pacate, studiile istorice serioase nu sunt popularizate suficient, aceasta lasand teren liber fabulatiilor jurnalistice sau interpretarilor "pe sarite". Nu e de ocolit nici dezinteresul public fata de scrierile germane, unele din ele nefiind niciodata traduse nici in romana, nici in engleza. Iar ceea ce am incercat aici este putin.

□ Fotografiile reprezinta reconstituiri artistice si grafice, ale istoriei timpurii a sasilor transilvani, si fac parte din colectiile grupurilor facebook Alt-Hermannstadt in Ansichtskarten, Fotos, Gemalden und Grafiken si Klatsch und Tratsch im Karpatenbogen-La taifas despre Sibiu si imprejurimi.

Cuvinte cheie: [cisnadioara](#) [hermannstadt](#) [buia](#) [istoria sibiului](#) [ungaria](#) [alba iulia](#) [piata huet](#)

[raul cibir](#) [transilvania](#) [istoria cum sibiul](#) [biserica cibir](#) [vremea biserică din germania](#) [vama bistrita](#) [iasi](#) [marsa lucian blaga](#) [maghiara ispa carpati](#) [carta rent despre ungariei](#) [universitat lucian lice](#) [cultura radu sna](#) [orasul de jos mihai arme ilie](#) [fotografii liviu rebreanu](#) [anc targul piata aurarilor](#) [aurarilor emil raul](#) [ghid sf. mihail](#) [istoria sibiu](#) [iso sibieni](#) [fotograf sugari](#) [cir persoane nurnberg](#) [icil fotografi](#) [cal far](#) [arhitect facebook romana](#) [bare pana](#)